

زیارت متعالیه، زیارت ماندگار

عبد هیت علی دانشگاه تهران
احمد قنبر قنبرامکی

زیارت، حادثه‌یا فرایندی است که در زمان معینی رخ می‌دهد. پس زیارت ماندگار چیست؟ زیارت ماندگار زیارتی است متعالیه که آثار و برکات آن مستمر و پایدار باشد. زیارتی که ماندگار است، هفت ره‌آورد دارد:

- **یک**، تعمیق عواطف. یعنی عواطف دینی‌ام، عواطف مذهبی‌ام، عواطفی که به‌ائمه و اهل بیت^(ع) دارم، باید تصحیح و تعمیق شود. این ره‌آورد زیارت است. نه‌تنوری که‌گرم شده و فوری سرد شود. اگر عواطف من تصحیح و تعمیق شود، تنور گرم می‌ماند.
- **دو**، افزایش معرفت. قاعدتاً من زائر بامعرفت می‌روم، ولی انتظار می‌رود بامعرفت بیشتر برگردم.
- **سه**، تحول رفتار. این زیارت باید تأثیری درکنش، رفتار و عملکرد من داشته باشد.

- **چهار**، ره‌آورد مواجهه مناسبی در زیارت، اندیشه و درک عمیق بندگی خداوند است؟ راحت شدن از تکلیف است؟ نفس راحت کشیدن است که مثلاً خوب شد نمازم را خواندم، خیلی شادم. رفع تکلیف شد؟! اگر اسقاط تکلیفی نگاه کند خوب است؟! مسلماً چنین نیست، بلکه سیر زیارت از متعارف به متعالی، عبور از احساس راحت شدن از بار سنگین تکلیف، به‌درک عمیق بندگی خداوند است.
- **پنج**، اصلاح انگاره‌ها در زیارت. یعنی انگاره‌ها و تصویرهای ذهنی، حقیر و خرافی را که درشان ائمه و اهل بیت^(ع) نیست از ذهن خود کنار نهیم و انگاره‌های متعالی پیدا کنیم. وقتی من زائر از زیارت متعارف به زیارت متعالیه حرکت می‌کنم که بتوانم انگاره‌های ذهنی‌ام را از انگاره‌های پست، فرومایه و ناقص به انگاره‌های متعالی برسانم و این، داستان بسیار سخت و دشواری است. علتش هم این است که می‌توانم احساسم، شناختم، رفتارم و مناسکم را ببینم؛ اما انگاره‌ها در لایه‌های پنهان ذهن من است. انگاره‌ها و نقاشی‌های پنهان در ذهن، خیلی چیزها را به‌دست گرفتند، از جمله احساس و رفتار من را.

- **شش**، دستیابی به تجربه حضور. درک و تجربه حضور در بالاترین مرتبه و به نحو خالص، ره‌آورد ویژه زیارت متعالیه و ماندگار است.

- **هفت**، تحول وجودی. این ره‌آورد، ژرف تر و ماندگارتر است که برای تمام عمر و چه پساً برای نسل‌های بعدی زائر استمرار می‌یابد. به‌عنوان مثال داستان فضیل عیاض خیلی معروف است. با شنیدن آیه (لَئِنْ يَأْتِ الْيَذِينَ آمَنُوا أَنْ تُخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ ...) (حدید/۱۶) تحول و انقلاب درونی عمیق و به عبارتی تحول وجودی برای فضیل ایجاد کرد. منظور از تحول وجودی در زیارت این است که فرد بر اثر آن و نیز شش ارتباطی که ذکر شد، تمام وجودش دگرگون شود. تو گویی بار دیگر تولد یافته! اکنون دیگر رفتارها و احساساتش نیز عوض می‌شود.

بنابراین تعریف ما از زیارت متعالیه می‌تواند این گونه باشد: زیارت متعالیه زیارتی است که به وجود، من چنگ زند و آن را دگرگون سازد، نه فقط افکار و احساس و رفتار مرا، چون این احساسات فرو می‌کشد و این رفتارها نیز بر سر جای خود برمی‌گردد. می‌توان گفت زیارت متعالیه زیارتی است که در تمام وجود من چنگ می‌زند و وجود مرا متقلب کرده و تغییر می‌دهد، گویی وجود قبلی رفت و وجود جدیدی آمد. اگر بگوییم چنین زیارتی متعالیه است، تازه به این نتیجه می‌رسیم که زیارت متعالیه چگونه حاصل می‌شود.

زیارت متعالیه کمال زیارت است و از مواجهه‌های هفت‌گانه مذکور وره‌آوردهای آن روزی می‌خورد، یعنی اگر من اسیر آن پندارها و القائات شیطانی باشم، مرا رهنز است و به تحول وجودی نمی‌رسم. اگر هم در مواجهه هیجانی و رفتاری و باوری، اهل افراط یا تفریط باشم، نمی‌توانم به این تحول دست یابم؛ بنابراین برای رسیدن به این زیارت متعالیه و ماندگار باید از هفت‌گانه مذکور عبور کرد که البته این هفت‌گانه نیز صعب‌العبور است.

تفصیل این سخن در کتاب «هشت‌گام تا زیارت متعالیه، به یاری خداوند، در دست چاپ است و خدمت عزیزان به زودی ارائه می‌شود.

الا ذبح الحسین بکربلا

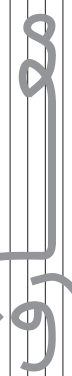
گذری برگودال قتلگاه



امروز به جایی می‌رویم که هرکسی پا به آن می‌گذارد دلش پاره پاره می‌شود و در مقابل مقام مادری عظیم‌الشان، فاطمه الزهرا، خودش را نالان و گریان می‌بیند، به‌گودال قتلگاه می‌رویم جایی که آن رامذبح یامنحر می‌خوانند مذبح، در زبان عربی، به قتلگاه، جایی که به‌مکان شهادت امام حسین^(ع) انتساب یافته، گفته می‌شود. این مکان، در کربلا، در حرم امام حسین^(ع)، در جنوب غربی رواق حبیب‌بن‌مظاهر قرار دارد.

واژه مذبح، به معنای جای سر بریده شدن است و در برخی روایات، درباره نحوه شهادت امام حسین^(ع) از این واژه استفاده شده است. مذبح، به‌بخشی از معده‌های مسیحیان و یهودی‌ها که شبیه مقصوره یا محراب است و جایگاه مقدسی به‌شمار می‌آید نیز گفته شده است. امام حسین^(ع) آخرین لحظات زندگی این دنیای خود را در این خاک نفس کشیده و خون مطهرش بر زمین این مکان ریخته شده است. در انتهای رواق جنوب غربی حرم امام حسین^(ع) یک سالن باریک قرار دارد که توسط یک در به اتاقی متصل می‌شود. در این اتاق سردابی قرار دارد که یک سنگ مرمر به ارتفاع نیم متر از سطح زمین به‌صورت قبر روی آن جای گرفته است که به آن قسمت، گودال قتلگاه می‌گویند. برای زیارت این مکان کافی است همین مسیر را طی کنید و به‌پنجره‌های فولادی برسید، انگشتان خود را در حلقه‌های آن زنجیر کنید و به‌مقام بلند امام حسین^(ع) ادای احترام کنید.

به‌داخل ضریح نگاه کنید، سنگ مرمر دایره شکلی را می‌بینید که گرداگرد آن جمله بسیار زیبایی از یکی از شاعران شیعه نقش بسته است. دیواره‌های این اتاق را بانقاشی و آیینه‌کاری زیبا ترین کرده‌اند. گودال قتلگاه در گذشته به‌صورت سرداب بوده است و در روند بازسازی‌ها هم سطح با کف رواق شده است.



سپس شما را پس از مرگتان، حیات بخشیدیم؛ شاید شکر (نعمت اورا) به جا آورید.

سوره بقره، آیه ۵۶

آیه



حدیث

به مکارم اخلاق پایبند باشید که آن مایه سربلندی است و از اخلاق پست دوری کنید که آن انسان‌های شریف را پست و بزرگواری را از بین می‌برد.

امام علی^(ع)
تحف العقول ص ۲۱۵

آداب مهمانی و رعایت حال میزبانان اربعین حسینی

همه آنچه در سفر پیادهروی اربعین باید در مقابل میزبانان رعایت کنیم

وقتی قرار است پا در یک راه معنوی بگذاریم، باید همه سبک و سیاقمان هم معنوی شود. سفر پیادهروی اربعین حتماً با بقیه سفرهایمان فرق دارد، حتی اگر بار هم یک جمع و گروه خودمانی داشته باشیم. سعی کنید از زیاد حرف زدن، درباره همه چیز حرف زدن، درباره دیگران حرف زدن، بحث، ناله کردن و شوخی‌های بجا خودداری کنید. به دیون خودتان بروید و مشغول ذکر و صلوات باشید.

مراقب زبانمان باشیم



از بحث‌ها و جدل‌ها و شوخی‌ها کم کنید. امیرالمؤمنین(ع) فرمودند: هر کسی که سخنانش افزایش یافته اشتباهات او نیز فزونی خواهد یافت و هر کس خطایش افزایش یافته حیایش کم می‌شود و هر کس حیایش کم شد، تقوایش کم می‌شود و کسی که تقوایش کم شود، دلش می‌میرد و هر کس قلبش بمیرد، به دوزخ وارد خواهد شد. [نهج البلاغه] مراقب باشید به دلیل جذاب بودن لهجه و بیان میزبانان دچار مسخره کردن نشوید.

صبر باشیم

راه طولانی و سفر سخت است. احتمالاً ظرفیت‌ها و حوصله‌ها هم محدود می‌شود. خوب است صبر و حوصله‌مان را بالا ببریم. به‌ویژه با میزبانان و کسانی که بی‌منت پذیرایی می‌کنند. صبر باشیم. امیرالمؤمنین(ع) فرمودند: اگر بردبار نبستی خود را وادار به بردباری کن، زیرا کسی که خود را به گروهی شبیه کند، به زودی از آنان می‌شود. [نهج البلاغه]



مراحم نشویم



یکی از اتفاقاتی که در سفر پیادهروی اربعین می‌افتد، همراهی با عده زیادی از زائران در زمان‌های خواب و غذا و استراحت است. خوب است با مراعات حال دیگر زائران بلند حرف نزنید، حق و حقوق دیگران را ضایع نکنید و ایجاد زحمت زیادی برای میزبانان نکنید. پیامبر گرامی اسلام(ص) در بیانی فرمودند: «هر که مؤمنی را بی‌آزارد مرا آزار داده است و هر که مرا بی‌آزارد خدای عزوجل را آزار داده است.» [بحارالانوار] اگر در خانه‌ای اسکان پیدا کردید، زمان میهمان شدن را کوتاه کنید و تصور نکنید میزبان باید تا هر زمانی که شما آنجا هستید، خدمات ارائه دهد.

لطافت را رعایت کنیم



حالا که جمعیت زیادی از کشور ما کشور همسایه برای زیارت وارد می‌شود، خوب است بهداشت را رعایت کنیم. احتمالاً امکانات بهداشتی زیاد نیست. پس بهتر است هر زائر خودش بهداشت فردی و محیطی را رعایت کند. امام رضا(ع) فرمودند: «باکتری از اخلاق انبیاست.» [اصول کافی] به تمیز بودن مسیر حساس باشید و از انداختن زباله بپرهیزید.

از میزبانان تشکر کنیم

مردم شهرهای مختلف عراق با همه توان و عشقشان به سیدالشهدا به میزبانی زائران اربعین حسینی آمده‌اند و همه چیز را تا جایی که در توان دارند فراهم می‌کنند تا زائران در آسایش باشند. خوب است ما که میهمان این خادمان هستیم به قدر توانمان از لطف و میزبانی‌شان تشکر کنیم.

امام سجاد(ع) در این‌باره می‌فرماید: «خداوند در روز قیامت به بنده‌اش می‌فرماید: آیا از فلانی تشکر کردی؟ او می‌گوید: پیرودار از تو تشکر کردم؛ خداوند می‌فرماید: چون از او سپاسگزاری نکردی، شکر و سپاس مرا هم نکرده‌ای، آنگاه حضرت فرمودند: شکرگزارترین شما در برابر خداوند، شکرگزارترین شما در برابر مردم است.» [اصول کافی] در صورت امکان چند هدیه کوچک تهیه کنید و به پاس قدردانی از خدمات عراقی‌ها به ویژه کودکان به آن‌ها بدهید.

